Hetedik évfolyam. 46. szám. Székely-Udvarhely, 1901. november 17.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre . . . . 8 korona.
Fél évre . . . . . 4 „
Negyed évre . . . 2 „
Külföldre egész évre 12 „
Papok-, tanitók-, gazdasági egyleti tagok- és közs. elöljáróknak egész évre 6 kor., a tanitó-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 5 kor.
— Egy példány ára 16 fillér. —
Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANITÓ-EGYESÜLET ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

HIRDETÉSI DIJAK:
Hivatalos hirdetések 100 szóig minden szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér-, többszöri közlésnél 4 fillérért közöltetnek.
Nyilt-tér sora 1 kor. Hirdetés és nyilt-tér dija előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal
BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utcza), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők.
— Kéziratok nem adatnak vissza. —

Hitelviszonyaink.

Székely-Udvarhely, nov. 15.

A mióta köztudomásra jutott az a sajnálatraméltó körülmény, hogy városunkban a 25 éves multtal biró s eleinte a legszebb reményekkel kecsegtető „Székely Egyleti Első Takarékpénztár r.-társaság“ fizetési zavarokba jutott, melyből alig ha tud kigázolni, ujabbnál ujabb feljajdulások vannak napirenden a sajtóban. Nem szándékom azzal foglalkozni, hogy mi okozta a nagy bizalmat élvezett s eleinte virágzásnak indult pénzintézet megrendülését, azt deritsék ki a részvényesek, vagy az arra hivatott hatóságok.

A baj meg van. S ez elég sajnos, mert ez nem csupán egy czégnek megszünését jelenti, hanem megrontja az egész vármegye hitelügyét s ezzel karöltve közgazdasági helyzetét. Eltekintve attól, hogy a betevők, kiknek legnagyobb része ugynevezett „kis betevő“ — jelentékeny veszteséget szenvednek, megtakaritott összegecskéjüknek csak roncsait kapják vissza: óriási az erkölcsi visszahatás.

A betétesek vesztesége is nagy közgazdasági veszteség és romlás, de még nagyobb a veszedelem az adósokat illetőleg. Ha nem sikerül a bajba került intézet ügyeit ugy oldani meg, hogy az a sok adós, akinek nincs forgó tőkéje, aki váltóadósságát nem 3 hónapos kereskedői befektetésekre vette fel, hanem kisbirtokának oly sokféle esélytől függő jövedelmezőségére időt s módot nyerjen részletekben való visszafizetésekre és ha a váltó rideg rendelkezését érvényesiteni kell velük szemben, akkor az egész vármegye egy hosszu tizedek alatt ki nem heverhető, óriási válságnak lesz odadobva. Árverezés — árverezést fog érni. Az ingó és ingatlan vagyon ára hanyat-homlok esni fog, lesz elég eladni való, de annál kevesebb vevő. Nem tudjuk, kik a hibásak abban, hogy az intézet idejutott, de hogy nagy hibát követtek el, tagadhatatlan. Lehetetlen, hogy a bajt csak most, oly meglepően rövid időn belül vették volna észre; rég ismerniök kellett, miért nem igyekeztek idejében segiteni!!

Ha segiteni magán már képtelen az intézet, módját kellene ejteni annak, hogy az adósok legyenek megkimélve a nyakra-főre való zaklatástól, anyagi romlásba való kergetéstől. Ez nem csupán egyesek, ez a köz érdeke, vármegyei érdek. Itt a közigazgatásnak kellene közbelépni s a vármegyét a romlástól megmenteni. Igaz, hogy a kérdés már nagyon is égető, de talán még mindig nem késő.

Azt mondhatja valaki, ott a másik két pénzintézet, jöjjön az a közérdek segitségére, nyujtson az alkalmat az adósok tisztességes kibontakozására!

Ez igaz! De ne feledjük, hogy ezek sem rendelkeznek oly nagy tőkével, hogy az igényeket azonnal kielégiteni képesek volnának, sem hajlandóságot nem éreznek magukban arra, hogy egy csomó elgyengült s még jobban elgyengülő adóssal szaporitsák üzletfeleik számát. Szivesen kiválogatják a tömegből a jót, a többit engedik sorsára. Pedig éppen ezekről kellene gondoskodni.

Visszatérve a sajtó felszólalására, elismerjük, hogy a baj nagy, de vajjon ezzel aztán megszünik-e? Bizonyára nem. Még azzal sem lesz segitve, ha még olyan hihetetlen s ijesztő képeket festünk. Az aktualis bajok óta, mint rémes eseményeket hirdetik, hogy a nemzetiségi pénzintézetek minő erélyes, czéltudatos müködést fejtenek ki a magyar s különösen a székely birtokok megterhelése körül. Különös! Hát eddig nem tették. De bizony tették. Tessék csak megnézni a telekkönyveket, régóta cselekszik már azt. De eddig senkinek se jutott eszébe erre felhivni a figyelmet.

Egész komikusan tünik fel több lapnak az a hiresztelése, hogy egy közönséges oláh pap pár hét alatt 250,000 koronát osztott volna ki Székely-Keresztúron és vidékén. Ugyan mire?

Ha komolyan utána járnának, azt hiszem, hogy legalább is a számtétel nagyon lesorvadna. Ez majdnem lehetetlen, még pedig azon ok miatt is, mert nálunk alig van szabadon még olyan birtok, a melyre jelentékeny összeget lehetne adni.

Népünk, de nem csak a székelység, hanem az egész erdélyrészi magyarság, értve a középosztályt és a földmives népet — el van adósodva. Még pedig nagyon kis törtrész kivételével mind a nemzetiségi bankoknak adósa. S ki az oka ennek? . . Semmi esetre sem a nemzetiségek, hanem mi magunk. Mit tett a magyarság saját vérei hitelviszonyai javitása érdekében? Semmit, éppen semmit. Néha-néha feljajdultunk, aztán megint napirendre tértünk a legégetőbb kérdések felett.

Azt senki sem fogja állitani, hogy a gomba-módra, rendesen csak kis tőkével, de annál nagyobb egyéni igényekkel alapitott takarékpénztárak volnának hivatva és képesek egy ilyen nagyobb szabásu czélnak és müveletnek megfelelni. Hisz ezek igen sok esetben nem is az általános érdekek, hanem pártok, vagy érdek-társak szolgálatára állittattak fel.

Busás jövedelmeikből mennyi az, amit a nemzeti erő fejlesztésére, előmozditására forditanak? Bizony csak morzsák jutnak s az is vajmi kevésnél. Kitünő, virágzó az az intézet, a mely minél nagyobb osztalékot tud adni.

Nem igy tesznek a nemzetiségi intézetek! Ezek jövedelmük legjelentékenyebb részét saját nemzetiségük ügyeinek támogatására forditják. Iskolákat, tanulókat segélyeznek. Tessék csak figyelemmel kisérni, hány tanulót segélyez évenkint az „Albina“!

Bizony meglepetéssel fogjuk látni s ha hazafiasságunkat is érinti, hát szégyenkezve is, hogy egymagában ez az intézet, mily nagy összeget fordit nemzetisége szilárditására, iskolák, tanulók és egyházak segélyezésére.

Vannak nekünk nagy számmal nagy pénzintézeteink, amelyek talán elég olcsó hitelt is nyujtanának, de ezekhez a kisbirtokos nem tud hozzáférni. Ezek kisebb kölcsönökkel nem szeretnek foglalkozni, nekik csak a nagy befektetések kellenek. Kölcsöneik engedélyezésénél végtelen hosszadalmasok, nem készpénzben, hanem záloglevelekben fizetnek s a leszámolási számlák ijesztőek.

S hogy járnak el ezekkel szemben a nemzetiségi pénzintézetek? Szóba állanak a kisbirtokossal épen ugy, mint a nagybirtokossal s talán titkos politikájukból kifolyólag még szivesebben a kisbirtokosokkal. Gyorsan s minden törzsdij, s még mit tudom én miféle dijak levonása nélkül adják kölcsöneiket. Ha valaki rendben lévő okmányokkal fordul az Albinához, avagy a szebeni Allgemeine spaarkassához, biztos lehet, hogy az elérhető legmagasabb kölcsönt — legfennebb 15 nap alatt megkapja.

S ez teszi, hogy a megszorult ember nem nézi, hogy ki, hanem, hogy mily gyorsan s mily előnyösen ad neki pénzt.

Ilyen s más hasonló okok tették s teszik még ma is keresetté a nemzetiségi pénzintézeteket. Ezek azok az okok, amik lehetővé tették, hogy a nagyszebeni pénzintézetek elárasztották és elárasztják ma is a Székelyföldet, de nemcsak azt, hanem egész Erdélyt s mondhatni az egész Magyarországot. Feljajdulásra méltó ok, de nem mostani keletü!

Nem elég a feljajdulás; a tett mezejére kell lépni! Mily üdvös lenne, ha már ezelőtt évtizedekkel alapitottak volna az ország minden földrajzi kerületében egy-egy hatalmas tőkével rendelkező pénzintézetet, mely fiókjaival elárasztotta volna az egész kerületet. Most nem kellene félni, hogy a magyar birtok a magyarság és a magyar állam ellenségeinek jut a kezébe.

Ne jajduljunk, hanem okuljunk a mult mulasztásaiból, teremtsünk most ilyen pénzintézetet, egy hatalmas tőkével rendelkező földhitelintézetet itt a székely anyaváros központtal, mely felvenné müködése körébe az egész Székelyföldet. Nyujtson kezet a társadalom a veszely elháritására, még nem késő, még meglehet olcsóbb kölcsönökkel menteni, ha nem is az egészet, de igen jelentékeny részét — veszni indult véreinknek. Támogassa a kormány erkölcsileg s ha kell anyagilag, főképpen azzal, hogy adósleveleinek biztos elhelyezését eszközölje ki. Ne feledjük, hogy később is jobb, mint soha!! Ennek az eszmének jöjjön segitségére a sajtó; ennek teremtsen hatalmas propagandát s akkor nagyobb szolgálatot tesz a nemzeti érdekeknek, mintha még olyan rémes hireket is közöl.

Világnapló.

— November 14.

Méltó kitüntetés érte közéletünk három kitünőségét a budapesti tudományos egyetem részéről. Ugyanis diszdoktorává avatta Falk Miksa kiváló publiczistánkat, Daruváry Alajost a kuria nyugalmazott másodelnökét és Horánszky Nándor országgyülési képviselőt. A felavatás a kitüntetettek lakásain történt a rektor által vezetett egyetemi küldöttség előtt s részükre ez alkalommal kézbesittetett az arany diploma. — A Francziaországból kiutasitott szerzetesek a német lengyelek között szándékoznak ugy látszik uj otthont keresni, mert ingó vagyonuk egy reszét ott kivánják elhelyezni oly módon, hogy megbizható lengyel birtokosoknak pénzt adnak

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRCZÁJA.

Udvarhelyvármegye története.

A legrégibb időtől 1849-ig.

Irták: Jakab Elek és dr Szádeczky Lajos.

(10) Budapest. Athenaeum. 1901.

(A „Székely-Udvarhely“ eredeti tárczája.)

III.

A XIV. sz. székely és éppen udvarhelyi jelentőségü történelmi örökségét az emlitett pápai Tizedjegyzéken kivül a következőkben foglaljuk össze és ismételjük.

A székely ispánok nevei; egy pár magán- és keveset mondó birtokjogi ügy, mint: földcsere, malomhasználat és földeladás; költözködés. A krónikák elbeszélése a tatárok földjére való ismételt székelybecsapásról. Ugyanazok két személyt emlitenek meg az 1369-ben Vlajk ellen vezetett hadjárat elesettei között. Aztán a n.-váradi káptalan egy 1357-iki jelentése őrzött meg egy igen nagy jelentőségü tudósitást. Bezárja e kor örökségét a kétes koru oláhfalvi panaszlevél, illetőleg az azzal adott királyi határozat.

E kor tárgyunkra vonatkozó okmányai, tudósitásai között fontosságra a Tizedjegyzékhez csak az oláhfalvi panaszlevél hasonlitható. Csakhogy ez okmány ideje, melynek keltét J. Szabó Károly után 1301-re teszi, kétes. Fancsali Dániel külső- és belső okok alapján azt 1501-ből keltezi. Oly kérdés, melynek eldöntése nem az ismertető feladatához tartozik. Pedig adatai, tényei fölötte érdekesek és egybevetések által következtetések vonására igen alkalmasok és annyira tanulságosok, hogy ha kelte biztosan 1301-re volna tehető: ennek alapján sok nyilt kérdés volna véglegesen eldönthető. Igy csak föltételesen használható, de Szabó K. ez irányu nagy tekintélye egyenesen megköveteli tartalmának kivonatos közlését.

Az udvarhelyi székelyek között kenéz van. Fennáll Udvard vára. Oláhfalu kis község, melyet gyakran rohannak meg az erdélyi részek székelyei, minek következtében a lakosság száma és telke megapadt. Oláhfalu lakói Udvard várának fenntartására és megerősitésére szükséges gerenda és lécz hordásával, valamint gyalogszolgálattal tartoznak. Venczel megkoronáztatása után László király meghagyja, hogy az udvardi vár várnagyján kivül senki ne biráskodhassék a lakók fölött és senki semminemü szolgálatra, azonkivül a mivel a várnak tartoznak, ne kényszerithesse őket.

A telekkel biró s „vásár vagy más czimen azt szerző székelyek“ a kenéz hatósága alól kivételnek; ezek, mint a többi szabad székelyek „fegyvergyakorlatok alkalmával“ saját ispánjuk alá irassanak be és ugy végezzék fegyvergyakorlatukat. De ezen székelyek az Udvard várához megkivántató gerendát minden évben beszolgáltatni tartoznak, s kötelesek ügyelni, hogy a falu többi lakói igazságtalanul ne terheltessenek s közszolgálattal el ne nyomassanak. Oláhfalu lakói — továbbá — az udvardi egyházon kivül senkinek tizedet és kepét adni ne tartozzanak s legyenek szintugy mint a székelyek, akik között laknak, minden adóknovástól örökre kiveve, az ökörbélyegzéstől is, de amivel kenézeknek tartoznak — azt teljesitsék.[1]

A királyi adománylevél Oláhfalu lakóira vonatkozó ezen kifejezéséből: in medio Siculorum residentium de Wduorhel commorantium — J. azt hiszi, hogy az „nem jelenthet mást, mint Udvarhelyszéket, de a szék kifejezve nincs“.

Nincs bizony említve a „sedes“, de ha kifejezve nincs: nem is jelentheti azt. Amint nincs kifejezve kun László egy 1289-iki oklevelében a szék, melyben az Aranyos földjén tanyázó székelyeit emliti; de nem is jelenti azt. Éppen oly kevéssé van kifejezve Károly Róbert egy 1313-ik évi kiváltságlevelében, melyet az aranyosi székelyek részére adott. Annyira fontos e hiány, hogy Hunfalvy — méltán — különösen fölemlitésre méltónak tartja: „jegyezzük meg, hogy ezen oklevelekben a szó „sedes“-szék még nem fordul elő.[2]

Ami ott az aranyosi székelyeknél megjegyzésre méltó, még inkább az nálunk — a miénknél.

Azt mondja továbbá J., hogy állitását, mely szerint az emlitett latin kifejezés alatt széket kell érteni támogatja a panasz tárgya is, t. i. hogy a székelyek (a szék székhelyei?) a panaszló falu területére szünetlenül betörnek és foglalásokat tesznek.

Én, ha egy idejét és nem hitelességét kétségbevont oklevélből lehet és szabad következtetést vonni, a fenti sorokból mást olvasok ki. Nevezetesen, hogy az udvarhelyi székelyek egy része meg nincs letelepedve, hanem fegyverszolgálatukon kivül, erdő vagy határőrző voltuk mellett, baromtenyésztésből él. Ezért van szükségük legelőre barmaik s a földmüvelés terményeire a maguk számára. Különben miért törnének be a földmivelést üző, letelepedett lakosokra, „elfoglalván azok területeit“, mi miatt azok sedesei (telekkel talán jobban fordítható, mint „üléssel“ ?) száma csekélyre olvadt le.

J. a szék föltevése mellett hozza föl, hogy „emlittetik az összes (?) székelység adómentessége.

A mennyire helyesen itélek: J. a szék meglételét igazoló érvei nem bizonyitanak semmit, jobban mondva: nem azt, a mit ő akar bebizonyitani.

Jakab az „összes székelység“ nagy jelentőségü kifejezésének értelmezéséhez következő adalékkal járulok:

1310-ben a királyfogó hatalmas erdélyi vajda — László szerződést köt Tamás esztergomi érsekkel és Chede nádorral, melyben ünnepélyesen László ki- és visszaadja a szt. koronát, s más egyéb foglalásain kivül a székely megyét (comitatum Siculorum). E kifejezés alatt nyilván a kezdő székelységből kiszakadt később Aranyosszéket kell értenünk. Az ez idei erdélyrészi pártharczokból, a vajda és utódai lázadásaiból, a szászok küzdelmeinek történetéből, melyek ez országrészt egyik szélétől a másikig keresztül-kasul dulják: ismerjük e területet ethnographiai viszonyait, de mint Hunfalvy mondja: „föltetsző, hogy nem látjuk sehol a székelyeket. Ha László vajda a visszaeresztendő foglalásai között nem emlitené a — fentemlitett — „comitatus Siculorum“-ot, azt gondolná az ember, hogy 1300—1330-ig nem is valának székelyek Erdélyben.“

Lám, hát igy kell és csak igy lehet érteni a J. „összes székelységét“.

— A mi az összes székelység „adómentességét“ illeti, — ezt a sokat hánytorgatott, különleges joghelyzetet föltételező kiváltságot, vagyis kiválóságot jelölő helyzetet, — hát hogy is állunk ezzel? Mennyi mindent igyekeztek u. n. székely szempontból ezzel igazolni, ebből kimagyarázni — pedig, ha annak eredetét vizsgáljuk, felfogásom szerint elég helytelenül.

Mert az adómentesség régibb időkben, különösen első betelepitések, községalakulások, irtványoknál és terméketlen területeknek a természettől való elhóditásánál nem annyira jogi helyzet és állapot mutatója, mint inkább gazdasági viszonyoknak folyománya; tehát nem jogi, — hanem közgazdasági helyzet exponense.

Igy látjuk azt oklevelekkel bizonyitva a máramarosi községalakulásoknál, igy magánál M.-Szigetnél a 14. sz. elején. Nem lehetett az másként a székelységnek talán egy századdal előbbi telepitésénél sem. A két terület természeti és gazdászati analógiája is e föltevést igazolja.

„Máramaros földje többnyire terméketlen levén, tehát betelepülői mentek legyenek az akó-, gabona-, tized-sertésadótól s egyéb ajándékadástól“ — mondja Károly király 1329-iki szabadságlevele.[1]

Az adómentesség tehát, bizonyos kötelezettség teljesitésének elvárásán kivül lehetett a föld terméketlenségének következménye, vagy erdőirtásért és benépesitésért járó mentesség, melyből jog s előbb a dolgok

[1] Monographia 200 l.

[2] Hunfalvy oláhok I. 415. l.

[1] Hunfalvy i. m. 422. l.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

észszerü gazdálkodás folytathatása végett, gazdaságilag tarthatatlan birtokokat pedig megvásárolnak a maguk részére. — Valódi üzér szellem nyilvánul az egyesült államok gazdasági politikájában. Nem hadakozik, hogy birtokát növelje, hanem kihasználja az alkalmat és vásárol földterületet. Most is megvette Dániának nyugot indiai birtokait négy millió dollárral, a birtok lakóival pedig gyarapitja az amerikai polgárok számát. — Megint a czár ellen tervezett nihilista merényletről szóló hir járja be a sajtót. A birodalom belsejében pusztitó éhinség felől magát tájékozandó Spalaba utazott a czár, a honnan visszautazását elhalasztották a kitüzött napról, mert állitólag az éhség miatt elkeseredett lakosság — mely között a nihilizmus erősen hódit — ellene bomba merényletet szándékolt elkövetni.

Krónikás.

Közmivelődés.

Tanitógyülés. A közmivelődés szerény munkásai, hogy nehéz munkájok, a tanitási eljárás könnyebbé és sikeresebbé tétele felől tanácskozzanak, továbbá, hogy a tanitvány által is elvégzendő munkát könnyebben megérthetővé és sikeresebben elsajátithatóvá tegyék, Felső-Sófalván f hó 7-én az udvarhelyi fiókkörből öszszegyültek. Nem sokan voltak ott, de a megjelentek mindnyájan odaadó lelkesedéssel vettek részt a tanácskozásban. Gyülést megelőzőleg a helybeli ev. ref. templomban sietett a tanitói kar, hol Györke János veterán lelkész szép és megható imájában kérte Isten segedelmét a tanitóság áldásos munkásságára. A diszes állami iskola VI-ik oszt. tantermében vette kezdetét a gyülés Kovács Mihály alelnök elnöklete alatt. A tárgysorozat rendén az elnöki megnyitó után a jegyzőkönyv olvasás és hitelesités történt meg, mely után elnök az egyleti elnökségnek a fiókkörhöz küldött átiratát olvastatja és tárgyaltatja egyenkint az abban foglaltakat, nevzetesen, hogy a tagsagi dij 1902. január 1-től 2 koronára emeltetett fel, azután a Torda-Aranyosmegyei Tanitó egyletnek egy Benedek Elek alap létesitése iránti mozgalmára vonatkozó felhivását, a melyre a kiküldött gyüjtőiven György Sándor már is szép öszszeget gyüjtött; az Eötvös-alapra való tag és adomány gyüjtési iveket letárgyalás után kiosztották; a tanitóegyesületi élet fejlesztésére vonatkozó vitakérdéseket pedig javaslattétel czéljából a felsősófalvi tanitótestület vette ki; a Józsa Sándor Udvardelymegye földrajzának megbirálását pedig Orbók Gyula vállalta el. Szeitz Margit felsősófalvi tanitónő olvasott fel ezután az esztetika fejlesztéséről a népiskolában. Élvezettel és élénk figyelemmel hallgatta a kör minden tagja ezen tartalmas és tanulságos felolvasást s a bőséges taps mellett jegyzőkönyvileg is köszönetet mondott a gyülés. Erre következett aztán György Sándor, Demeter Miklós, Veres Ferencz és Vida Mózes által előadott férfi négyes énekszám, mely igen kellemes hatást gyakorolt a kör tagjaira. Biró Domokos a népiskolai fegyelmezésről olvasott fel; jól kidolgozott értekezését szintén élénk érdeklődéssel hallgatta mindenki. Jelentések rendén Cs. Szabó Kálmán, kit ülésünk vendégül tisztelt, adta elő a „Magyarság“ szerkesztőségének azon kérését, hogy ezen a székelység ügyes-bajos dolgait oly meleg közvetlenséggel felkaroló ujságot pártolja és minél szélesebb körben ismertesse a kör minden tagjai. Szavai lelkes fogadtatásban részesültek. Pénztárvizsgáló-bizottság köldetett még ki, mely után a jövő ülés tárgysorozata állapittatott meg. Gyülés végeztével a helybeli tanitók által rendezett közösebédnél számos pohárköszöntőkben éltették közéletünk jeleseit s Benedek Eleknek a tanitóság igaz lelkü barátjának üdvözlő sürgönyt is küldöttek. **Gy. M.**

természete szerint elöjog fejlődött ki. Az erdélyrészi székelyek és szászok jogfejlődése ezt látszik igazolni.

Az 1301-iki oláhfalvi panaszt Ursus kenéz adja elő. Emlittetnek a telekkel biró vagy azt vásárló székelyek, kik a kenéz hatósága alól kivétetnek ugyan, de nincsenek fölmentve az Udvard várához tartozandóságuk beszolgáltatása alul, egyébként „minden néven nevezendő adókirovástól örökre kivétetnek“.

Ujon alakult és alakulásban levő községet látunk itt s akaratlanul tólul a kérdés ajkunkra: mit keres itt székely földön a kenéz?

A kenéz a korona vagy más birtokos által fölszólitott vagy arra vállalkozó személy, aki elnéptelenedett, üressé lett, vagy még kultura alá nem vett területek benépesitésére, uj lakosság odatelepitésére ajánlkozott, azaz arra engedelmet kért, vagy arra megbizatást kapott. A kenéz az uj lakosoktól szedhető jövedelmet szolgáltatta be s mint birája is az uj településeknek a lakosság szolgálatai teljesitésére felügyelt. Ez időben a 14. sz. elején, sürüen találkozunk okleveleinkben velök, hazánknak a tatárjárás, az ifju király és atyja közötti pusztitó polgárháboruk által elnéptelenitett vidékek benépesitése körül, különösen Hátszeg, Hunyad, Fogaras és Máramaros vidékén és amint a Venczel kir. adománylevele bizonyitja a székelységben is.

A kenéz vállalatából szabad földet, malmot s más jutalmat nyert a betelepitő koronától, hogy birtokostól s a lakostól is nyert bizonyos jövedelmet tisztsége fejében. A kenézek azon vár porkolábjának hatósága alá tartoztak, amelynek szolgálatában állának, illetve amely alá tartoznak. Ezek összege volt a kenézségi jog (knezyatus), mely atyáról fiura szállott s a földesur engedelmével eladhatóvá is vált.[1] A kenézek uj adományczimerével, nemcsak kenézségi birtokaik megerősitését, hanem országos nemzetséget is kaphattak.

—a.—d.

[1] Hunfalvy: Oláhok I. 408-ig.

Hitelügy.

Az ipari hitelszövctkezetet Székely-Keresztúron megalakitották a napokban. Igen helyes; örömünk telik benne. Székely-Keresztúron Ipartestület is van, mert ott az iparos közönség együtt, egymás támogatásával akar előre haladni. Miért nincs ez igy városunkban? Vagy miben rejlik a sok közül a legnagyobb baj oka? Székely-Udvarhely — ugyszólva — iparos-város. Itt feltétlenül szükséges és csakis az való ide: az Ipari Hitelszövetkezet. Szétvagyunk esve, mint az omlott kévéből a szálak s ép azért olyan törékenyek, gyöngék is vagyunk mindnyájan — még az ugynevezett „gazdagok“ is — egymagunkban. Miért nem tömörülünk hát? Avagy talán nincs erélyes vezető-emberünk, aki összetartson, diadalra vezesse szegénységünkben megkopott zászlónkat?! Hihetetlen ily magas foku és oly széles körrel biró társadalmi körünkben — de ugy van! Három-négy ember fut-fárad és dolgozik a közérdekért; a többi strucz-politikát követ. Bárha azt követne, de elrontja inkább a törekvők munkáját. Az ország minden részében serény munka foly. Mellettünk is dolgoznak s mi ásitva gondoljuk: ráérünk arra még! . . . Szegények vagyunk, örülünk ha mindennapi kenyerünk lehet. Ugy van. De hiszen nem is kiván s nem kivánhat senki tőlünk nagy áldozatokat. Rakjuk össze szegényes fillérеinket, mert azokból — ha nem is azonnal — később koronák lesznek. Jó volna, ha máris koronák volnának. Azonban ha egyszer sem rakjuk össze, soha sem lesznek koronák. Alakitsuk meg tehát az Ipari Hitelszövetkezetet s annak szakcsoportjait, mint e város iparos közönségének legégetőbb szükségletét!

Irodalom.

A Kincses Kalendáriom legujabb 1902-re szóló kötetének tartalomjegyzéke közel ezerháromszáz a könyvben található czikknek, közleménynek, hasznos és érdekes tudnivalónak sorolja föl a czimét. Kalendáriom czim alatt soha és sehol se adhatott többet az olvasónak egy könyv sem, mint a mennyit ez ád. E kalendáriom hasznos könyv, a Kincses Kalendáriom ugy van csinálva, hogy hasznos és kellemes, tanulságos és nélkülözhetetlen. A naptári rész a különböző praktikus beosztások egész sora. Van benne örök naptár, az esztendőnek egybefoglalt és hónapok szerint tagolt kalendárioma megjegyzésekkel, a polgári élet minden képzelhető vonatkozására kiterjedő figyelmeztetésekkel, jegyzéklapokkal, rubrikákkal, házi és mezei, külső és belső tennivalókra vonatkozó időszerü utmutatással, vásároknak, beiratásoknak, sorsjegyek huzásának, névnapoknak, törvénykezési szünetekuek, minden felekezet ünnepeinek és csillagok járásának dátumaival. Közben elmés és tanulságos, gyönyörködtető és ismeretterjesztő megjegyzések: több, mint a mennyit a legraffináltabb igényekkel is egy kalendáriomtól kivánni lehet. Ez azonban a Kincses Kalendáriom-nak csak egyik része. A másik része, a mely az ismeretek terjesztését szolgálja legelső sorban, egy nagy erényeért érdemel meg minden elismerést. Azért, mert fényes példa rá: hogyan kell komoly ismereteket ugy közölni, hogy az elsajátitásuk kedves, kellemes és kivánatos élvezet legyen. Majdnem minden közleménye a legmagasabb szinvonalu tudást szolgálja a közlés utján és mégis mind csupa könnyü, szórakoztató olvasmány. A hogy például a Kincses Kalendáriom a számvetés tudományáról szól, képes népszerüvé tenni magát a magasabb matézist is és a hogy a zenetudomány elemeiről szól, beláttatja velünk, hogy nincsen elvont tudomány. Minden könnyü, ha értő ember megérthető nyelven beszél róla. Minden érdekes, a mi csakugyan érdekelhet bennünket, mert tudni jó és nagy gyönyörüség, ha kevesebb fáradsággal szereztük meg, mint a mennyit megér. De a Kincses Kalendáriom olvasója abban is szerencsés, hogy csupa olyan dolgot kap, a mi mindnyájunk érdeklődéséhez nagyon közel van, a mit tudni azért jó, mert hasznos és szükséges. És ezekhez az ismeretekhez valóságos élvezettel jutunk a Kincses Kalendáriomból. Van ebben a könyvben geografia és história, kulturtörténet, természetrajz, nyelvtan, gótai almanak, gazdaságtudomány, ismertetése minden kellemes testedző és divatos sportnak, csillagászat, meteorológiai és százszámra a különböző hasznos ismertetés. Kitünő a tizennégy oldalas kis magyar nyelvtan, a Föld czimü czikk pompás geografia, gazdag és tömör. Nagyon érdekes czikkely A tenger ismerete. Egész képsor disziti A pápák és a pápaság történetét. Németország története bizonyára mindenkit érdekel. Nagyon ügyes ötlet volt bemutatni irásban és képben Európa uralkodóinak trónját, koronáját és jogarát. Sok érdekes és magyarázó kép dicsőiti A butorok történetét, a melynek tömérdek ember lesz az olvasója. Külön fejezet szól Az emberi testről; a rengeteg élvezetesen földolgozott és szemléltető rajzokkal, alakokkal illusztrált statisztikai adatot, összehasonlitó és tanulságos kimutatást még egyszerüen felsorolni se lehet. Nagy becse minden közleménynek, hogy az ismeretek mai állása, a haladás legujabb vivmányainak s a legmodernebb alakulásoknak, legkisebb eseményeknek figyelembevételével értő ember és kiváló penna irta valamennyit. Van a Kincses Kalendárium-nak még egy érdekessége: az ára. Ez az ötszáz oldalas, tartalmában előkelő és páratlanul gazdag, gyönyörüen kiállitott és számtalan képpel diszes könyv kemény, szines boritékba kötve két korona, angol vászonba kötve 3 korona, franczia szattyánbőr-kötésben 4 korona 40 fillér. Nem lehetne olcsóbb akkor se, ha egy százmilliós nemzet nyelvén iródott volna. Hogy egy ilyen magyar könyvet két koronáért lehet adni, az följegyezni való dicsősége a magyar könyvnek, a magyar olvasóközönségnek s a Kincses Kalendáriom-nak. Kapható a „Székely-Udvarhely“ kiadóhivatalában.

Egészségügy.

Kórházaink és a betegápolás.

(*Dr F.*) A betegségek lefolyására és a gyógykezelés eredményére mindenkor lényeges befolyása van a betegápolásnak. Hogy jó és módszeres betegápolással mily eredményeket lehet elérni, ez leginkább tapasztalható jól berendezett kórházainkban. Ezekben oly betegeket látunk felépülni, akikről csaknem biztosan feltehető, hogy a kórházon kivül halálos kimenetelü lett volna a betegség lefolyása. A jó és kellő betegápolás csak az ujabb idők vivmánya és nem is olyan régen mult még, hogy mindenki bizonyos félelemmel vétette föl magát valamely kórházba. Az épületek helytelenül voltak berendezve, a helyiségek kellemetlen párákkal voltak tele, az egyes betegszobák tultömve betegekkel; mindezek mellett még a fehérnemü is tisztátlan volt és nem ritkán férgek laktak a mindenféle ágynemüben; maguk a betegápolók pedig nyers, miveletlen zsarnokok voltak a betegekkel szemben. Mennyire megváltozott ez mind! A kórházak, nevezetesen nagyobb városokban, igazi paloták, amelyekben a kellően alkalmazott emberszeretet minden szükségletről gondoskodott, ugy hogy bárki, szegény és gazdag egyaránt, teljes bizalommal keresheti azokban egészsége helyreállitását.

Ha fontolóra vesszük, mi szükséges különösen a jó betegápoláshoz, ugy első sorban a betegszoba nyugodtságát, kellő nagyságát és a kielégitő szellőztetés lehetőségét kell kiemelnünk.

A betegápolás mulhatatlan kellékei továbbá a legkiválóbb tisztaság minden irányban.

A szobának pormentesnek kell lenni és mindazok az anyagok, melyek könnyen indulnak rothadásnak, a beteg minden váladéka azonnal eltávolitandók, az ágy- és fehérnemü gyakran megujitandó és nem egyéb káros balhitnél, hogy a beteg fehérnemüjét csak a betegség megszünése után szabad megujitani.

A jó betegápolás további nélkülözhetetlen kelléke az önfeláldozó, értelmes és lehetőleg jól iskolázott ápoló személyzet, amely az orvos rendeleteit hü és szigoru kötelességtudással végzi és a melynek a betegek iránti magaviselete az igaz és őszinte emberszeretet képét mutatja.

Éppen ez okból nyilvános kórházainkból a polgári betegápolónők már legnagyobbrészt kiküszöböltettek és a betegápolás szolgálatát majdnem kizárólag apáczanők teljesitik,* mint az igaz testvérszeretet leghivatottabb őrei.

Végül a betegápolásnak nagy gondot kell forditani az étrend szigoru betartására. A betegek diätája alatt bővebb értelemben mindama rendszabályok értetnek, amelyek feltétlen kelléket képeznek arra nézve, hogy a beteg ismét visszanyerhesse egészségét. Ide tartozik a betegnek tartózkodása az ágyban vagy a szabadban, vagy pedig a szobában; a szobahőség szabályozása, fürdők használata, az ételek mennyisége és minősége, minden izgató eset távoltartása stb. Szükebb értelemben a beteg étrendje annak szigoru és kellő megitélését szabályozza, mit és mennyit szabad a betegnek enni és inni.

* Jól felszerelt és egyebekben magas szinvonalra emelt vármegyei közkórházunk még nélkülözi ezt a rendszert. Reméljük azonban, hogy ezen hiányon is nemsokára segitni fog a tevékeny közkórházi igazgatóság. Szerk.

Tisztviselők érdeke.

Féláru vasuti-jegyek. Sz. 13434—901. alisp. Az évi kedvezményes vasuti arczképes igazolványoknak az 1902-ik évre való megujitása, esetleg ujak beszerzésének ideje elérkezvén, felhivom a törvényhatósági, árvaszéki és Sz.-Udvarhely város rendőrségi azon tisztviselőket, kiknek ezen kedvezményre igényök van, hogy kedvezményes régi igazolványaikat, vagy ujak kieszközlése iránti kéréseiket arczképeik s 1—1 korona kiállitási és 2—2 fillér posta dij mellett hozzám folyó év november hava 25-éig bezárólag mulhatatlanul adják be. A nyugdijazottak ezen kedvezményre csak az esetben tarthatnak igényt, ha a lakhelyökre illetékes közigazgatási hatóság által kiállitandó bizonyitványnyal igazolják azon körülményt, hogy dijazott tisztséget, vagy fizetéssel járó hivatalt nem viselnek; mely bizonyitványok hozzám ugyancsak f. évi november 25-éig leszneк felterjesztendők. Székely-Udvarhelyt, 1901. november 12-én Damokos, alispán.

Különfélék.

— **Requiem.** Kedden d. e. 9 órakor a plébánia templomban ünnepies requiem lesz dicsőült Erzsébet királynénkért, mely alkalommal az emlékére állitandó Örökimádás-templom helyi bizottsága gyüjtést rendez. Ezzel kapcsolatban felkéri az elnökség mindazokat, kik tagdij-hátralékban vannak, hogy ebbeli kötelezettségeiknek deczember végéig Soó pénztárnoknál eleget tenni sziveskedjenek.

— **Kinevezés.** A földmivelésügyi miniszter Franciscy Vilmos végzett erdészakadémiai hallgatót a helybeli m. kir. erdőhivatalhoz erdőgyakornoknak nevezte ki.

— **Egy takarékpénztár csődje.** A helybeli „Székely Egyleti Takarékpénztár“ ellen — mint lapunk zártakor biztos forrásból értesülünk — tegnap este a helybeli kir. törvényszék a csődöt elrendelte. Most már csakugyan égetően szükséges, hogy mai számunk vezérczikkelye illetékes helyen meghallgatásra találjon s a mintegy 8000 kis existenczia sürgős megmentésére mindent elkövessünk. A csődbiztos: Göllner Béla dr tvszki biró és tömeggondnok: Lukácsffy István dr ügyvéd.

— **Darányi miniszter válasza.** A „Székely-Udvarhely“ mult számában, a székelykereszturi lengyár ünnepélyes felavatásáról közölt tudósitásunk végén közöltük azt az üdvözlő táviratot, melyet az ünnepség alkalmából Darányi Ignácz dr földmivelésügyi miniszterhez intéztek. Erre vonatkozólag a miniszter következő távirattal válaszolt: „Őméltósága Hollaky Arthur főispán urnak Székely-Udvarhelyt. Méltóságodnak és a gazdaközönség tisztelt megbizottainak szives üdvözletét őszinte köszönettel vettem és az uj intézmény sikeréhez szerencsekivánataimat küldöm. Darányi Ignácz, földmivelésügyi miniszter.“

— **Pénzügyi kinevezések.** A pénzügyi m. kir. miniszter Darvay Rezső helybeli m. kir. pénzügyi fogalmazó, földadónyilvántartási biztost — saját kérelmére — a debreczeni kir. pénzügyigazgatósághoz; Szentpéteri Sándor dévai kir. pénzügyi számtisztet pedig a helybeli kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséghez helyezte át.

— **Gyászünnepély.** Erzsébet királyné emlékére a helybeli főreáliskola kedden d. e. 10 órakor a tornateremben gyászünnepélyt tart a következő müsorral: 1. Gyászének Klosstól, előadja az ifj. vegyeskar. 2. Largo Händeltől, előadják harmonium kiséret mellett Harth Frigyes VIII. o. t. és Rák F. V. o. t. 3. Ünnepi beszéd, tartja Varga Károly tanár. 4. A nagy sirra, Sebestyén Károlytól, szavalja Ferenczy Géza VII. o. t. 5. Hullassatok könyet . . . Gyászdal Erzsébet királynénk emlékére Schnöllertől, előadja zenekar kiséret mellett az intézeti fiu-kar. 6. Gyászinduló, előadja az ifj. zenekar.

— **Uj ügyvéd.** Viola Sándor dr, jeles képzettségü ügyvéd Székely-Keresztúron e hó 14-én ügyvédi irodáját megnyitotta. Ajánljuk a jogkereső közönség figyelmébe és bizalmába.

— **Eljegyzés.** Spaller Ilonkát, Spaller József helybeli áll. szakiskolai tanár nővérét a napokban eljegyezte Szeles Felix kir. járásbirósági irnok Homoród-Oklándról.

— **Egy festőnő sikere.** Vasadi K a l i c z a Erzsi, vasadi Kalicza Károly helybeli festőmüvész leánya, H o l l a k y Arthur főispánunk ajánlatára, a közoktatásügyi miniszternek 41642—901. sz., vármegyénk főispánjához érkezett leirata értelmében, azon kitüntető bizalomban részesült, hogy az országos m. kir. minta-rajziskola- és rajztanárképző-intézetnél felvételre jelentkezhetett. Ezen magas kvalitásu intézetnél most a megkivánt felvételi vizsgát sikeresen kiállotta s ezáltal jogot nyert arra is, hogy a m. kir. áll. női festő-iskolába felvegyék. Wlassics Gyula dr közoktatásügyi miniszter kilátásba helyezte, hogy már az első félévben tanusitandó szorgalma és tehetsége után — az igazgatóság javaslatára — az intézet növendékei részére fenntartott állami kedvezményekben részesülhet. Igen örvendünk a derék festőnő sikerének, a ki eddig is igen szép tehetségről és kiváló szorgalomról tett fényes tanubizonyságot. Annál is inkább osztozunk szülőinek nagy örömében, mert Hollaky Arthur, vármegyénk közszeretetben álló főispánja részesitette magas pártfogásában s ezt példás szorgalmával már az első alkalommal kiérdemelte. További kitartást és sikert kivánunk részére!

— **Anyakönyvi kinevezések.** A belügyminiszterium ideiglenes vezetésével megbizott miniszterelnök vármegyénkbe a farkaslaki anyakönyvi kerületbe Csomor Gábor körjegyzőt anyakönyvvezetőnek, továbbá a szenterzsébetibe Fodor Kálmán jegyzői irnokot anyakönyvvezető-helyettesnek nevezte ki és Csomor Gábort a házassági anyakönyv vezetésével és a házasságkötésnél való közremüködéssel is megbizta.

— **A róm. kath. főgymnasium** f. hó 19-én boldogult Erzsébet királynénk emlékére a főgymnasium disztermében d. e. 11 órakor ünnepélyt rendez, melynek sorrendje a következő: 1. Gyászdal Erzsébet királynénk emlékére, előadják zenekiséret mellett: Ferenczy István, Lájber Adolf, Mayer István I. oszt., Ágotha Endre, Bálint József II. oszt., Lukácsffy János, Simonffy József IV. oszt. és Dobó József V. oszt. tanulók. 2. Erzsébet. Szavalja Jánosy Béla VII. oszt. tanuló. 3. Liszt Ferencz „Erzsébet“ czimü oratoriumából (hat szólamra téve). Előadja az ifjuság vegyes kara. 4. Alkalmi beszéd, tartja Kovács János tanár. 5. Az ezüst fátyol legendája, Váradi Antaltól, szavalja Biró Nándor VIII. oszt. tanuló. 6. Gyászinduló, előadja az ifj. zenekar. Ezen ünnepélyre a szülőket és a tanügy iránt érdeklődőket ez uton hivja meg az igazgatóság.

— **A polgári fillérestélyen,** melyet holnap (hétfőn) Lőffi Margit, Vass Róza, Vajda István és Timár László rendeznek — felolvas: Kovácsy Albert dr ügyvéd, vig párjelenetet adnak elő: Nagy Irma és Loschdorfer Kálmán, valamint Paláncz Emma és ifj. Szemerjay Károly, duettet énekelnek: Papp Sándor és Kiss Lajos, fuvolaszólót játszik: Hahn Bertalan s szavalnak: ifj. Kolláth Lajos és Ferenczy Róza. Lesz még confetti és világposta is. Az igazán gazdag müsorral kedveskedő estélyt ajánljuk a nagyközönség pártfogásába.

— **Halálozás.** E hó 9-én helyezték örök nyugalomra bözödi Ádám Domokos nyug. körjegyzőt, Ádám Albert várm. tb. főjegyzőjének testvérbátyját általános részvét mellett. Nemcsak a kör községeinek aprajanagyja, de a közeli községek lakossága is oly nagy számban vett részt a temetésen, hogy a „halottasház“ terjedelmes udvara zsufolásig telt közönséggel. Udvarhelyvármegye törvényhatóságát és tisztviselői karát Gálffy Kálmán főszolgabiró, a jegyzői egyletet pedig Jakabházy Gábor székelykereszturi főjegyző képviselte. A háznál Boér Lajos bözödi pap megható imát mondott, mig a sirnál Kacsó Sándor ottani körjegyző vett bucsut a hirtelen elhunyt, érdemekben gazdag veterán kartárstól. A községi daloskör igen szép gyászdalokat énekelt. A család következő gyászjelentését vettük: Alólirottak a sziv legmélyebb fájdalmával tudatjuk, hogy a szerető férj, illetőleg apa és ipa: bözödi Ádám Domokos, nyug. körjegyző, volt anyakönyvvezető, unitárius egyh. tanácsos, Udvarhely várm. bizottsági tagja, a bözödi olvasókör volt elnöke, a bözödi hitelszövetkezet elnöke — életének 69-ik, doldog házasságának 33 ik évében, hosszas szenvedés után, folyó hó 7-én délután fel 2 órakor jobb létre szenderült. Egy családját hiven szerető, kötelességeit buzgón teljesiteni igyekező, a hozzá

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

forduló egyének igazságos és egyenes tanácsadója veszett el munkás életében. Legyen csendes nyugalma! Hült földi részei a családi sirkertbe, sokat siratott gyermekei mellé 1901. évi november hó 9-én délután 2 órakor fognak egy a háznál tartandó ima után örök nyugalomra helyeztetni. Kelt Bözödön, 1901. évi november hó 8-án. Neje: Senye Zsuzsánna özv. Ádám Domokosné s fia: Ádám Aladár és neje: Péterffy Vilma. Az elhunyt testvérei: Ádám Dénes, nyug. kir. táblai biró. Ádám Zsuzsánna férj. Szöverdfi Józsefné. Ádám Teréz özv. Nagy Lázárné, Ádám Zsofia férj. Berei Andrásné, Ádám Rozália férj. Firtos Istvánné, Ádám Albert, megyei tisztb. főjegyző, Ádám Sándor, földmiv.-ügyi számvizsgáló nejeikkel s számos gyermekeikkel és nagyszámu rokonsággal.

— **Vármegyénk közigazgatási bizottsága** havi rendes ülését Hollaky Arthur főispánunk elnöklete alatt e hó 13-án tartotta meg. A fő- és alispánon kivül jelen voltak: Ádám Albert tb. főjegyző, Barabás András árvaszéki ülnök, Diemár Károly kir. ügyész, Diószeghy Sámuel kir. főmérnök, Gyarmathy Ferencz, Reith Ferencz dr II. aljegyző, Lántzky Sándor, Lázár Ádám gróf főjegyző, Lengyel József dr tiszti főorvos, Menyhárt András, Mezei Ödön dr, Molnár Lajos kir. p. ü. tanácsos, p. ü. igazgató, Orbán János báró joggyakornok, Szabó Gergely, Szabó Gábor III. aljegyző, Ugron János, Zonda József törvh. állatorvos, Válentsik Ferencz dr tiszti főügyész bizottsági tagok, illetve előadók. Az előadók jelentéseit egyhangulag tudomásul vették. Az alispáni jelentésnél Ugron János b. tag a vasárnapi munkaszünet érdekében felszólalt, mire az alispán válaszát tudomásul vették. A tvh. állatorvos jelentésénél Menyhárt András b. tag kért erélyes intézkedést a havasi legelőkre behurczolt sertésbetegségek ügyében. Alispán kijelentette, hogy a szükséges és lehető intézkedések megtétettek. Főispán inditványára a csendőrséget is felhivják a hatóság támogatására a járványok kipuhatolására és bejelentésére vonatkozólag. A közgazdasági előadó jelentését a főjegyző olvasta fel és azt tudomásul vették. Az oklándi főszolgabirót felhivja a bizottság, hogy igyekezzék odahatni, hogy Daróczon egy magyarul tudó egyén a h. anyakönyvvezetői állást elvállalja, mert ellenkezőleg kénytelen lesz a bizottság — ennek hiányában — a más kerülethez való csatolást javaslatba hozni. Daróczon ugyanis — állitólag — egy elöljárósági tag sem tud magyarul. A p. ü. igazgató javaslatára, az ingatlanra való végrehajtást, mintegy 20 esetre, illetékhátralékokért elrendelte a bizottság. A tárgysorozat 86 pontból állott és kevéssel 11 óra után véget ért.

— **„Székelyszállás" Budapesten.** A székesfővárosban állandóan letelepedett székely tisztviselők elhatározták, hogy Budapestre utazó székely atyánkfiainak az ott lépten-nyomon tapasztalható inzultusok és becsapások ellen némi oltalmat nyujtanak s őket bármely ügyeikben — az általános érintkezésen, kölcsönös szellemi szórakozáson kivül — erkölcsi támogatásban részesitik. Utbaigazitásokkal szolgálnak s lehetőleg kellő álláshoz juttatják, esetleg anyagi támogatást is nyujtanak számukra. E czélból „Székely asztaltársaság"-ot alakitottak s annak állandó helyét az V. kerület, Szabadság-tér 6. sz. alatt levő „Székelyszállás"-vendéglőbe határozták meg. A székely tisztviselők ezen szép czélu müködéséhez gratulálunk s — kérésüknek engedve — a „Székely-Udvarhely" egy példányát mai számtól kezdve dijtalanul megküldjük. Az erre vonatkozó felhivás Gyönge József kultuszminiszteri számtiszt aláirásával érkezett hozzánk.

— **Ritka szép ünnepe** volt e hó 10-én Szentegyházas-Oláhfalu hitbuzgó és áldozatkész róm. kath. hiveinek. Jung-Cseke Lajos apát ekkor szentelte fel uj orgonájukat, melyet Boda József csikszeredai orgonamüvész készitett s amelyet aznap délután P. Tima Dénes képzőmüvészeti tanár és Morascher Hugó helybeli zenetanár birálták meg. Jung-Cseke apát hatásos beszédben méltatta a hivek áldozatkészségét s buzditotta, hogy miként repeső örömmel siettek az Isten hajlékát feldisziteni, siessenek szivüket is, mint Jézus Krisztusnak élő templomát a legnemesebb és magasztosabb erényekkel felékesiteni. Majd P. Tima celebrálta az ünnepi misét, mialatt az uj orgona Gamba, Bordun, Fugara és Szilvestrina gyönyörü szép változatainak kiséretében szállt az ének: „Áldozattal járul hozzád, oh nagy Isten hív néped . . .". Az uj orgona egy szintén most készült, hat vasoszlopon nyugvó, gyönyörü festettel ellatott vasrácsozatu choruson van elhelyezve, mely ugyancsak a hivek adományaiból épült s mely Daniel Károly birtokos és Papp Albert plebános fáradhatatlan közremüködését és finom izlését dicséri.

— **Gondos anyák figyelmébe.** A gyermekbetegségek ellen való legjobb védekezés az, ha gyermekeinket erőssé, edzett és a ragályos betegségekkel szemben ellenálló képessé tesszük. Az angol gyermekhalandóság azért sokkal alacsonyabb, mint a miénk, mert a fent elmondottakra ott kiváló gond fordittatik s nincs család, hol a gyermekek a hidegebb évszak teljes tartama alatt ne fogyasztanák a gyermekek legjobb tápszerét: a csukamájolajat, — mert e szer az, mely óriási nagy táperejénél fogva kiváló eredményeket idéz elő. Igaz ugyan, hogy a gyermekek nem nagy előszeretettel vették be e szert, de a mióta a Zoltán-féle csukamájolaj, melynek sem ize, sem szaga nincs, forgalomba jött, azóta e kifogás elesik s e kiváló szer elterjedtsége oly nagy, hogy kevés családnál hiányzik s minden jobb gyógyszertárban kapható.

— **Székely mentő akczió.** (Kivonat Radnóti Dezső főtitkár évi jelentéséből.) Látszólag nem tartoznék az E. K. E. czéljai közé a székelység megmentésének kérdése, de minthogy többi egyesületeink ezt a kérdést nagyon lanyhán kezelték és minthogy mindaddig az E. K. E. másnemü müködést a Székelyföldön nem fejthet ki, mig a székelység bajain segitve nem lesz: hazafias kötelességének tartotta, hogy ennek ez ügynek előbbre vitelét munkarendjébe felvegye és teljes erővel annak megoldásán dolgozzék. Igy merült fel aztán az az eszme, hogy mielőtt e kérdésben valamely lépés történnek, előbb számba kell venni a bajokat és keresni kell ezek orvoslásának gyógyitó szereit. Széles alapon, nagy arányokban inditotta meg ezután az E. K. E. a székely mentő akcziót, melynek első felvonása az a székely kongresszus lesz, melyet az egyesület a nyáron a Székelyföld valamely alkalmas pontján rendez. Ennek a kongresszusnak előkészitése nem az ismert csapásokon, hanem egészen gyakorlati irányban halad, s pedig ugy, hogy a kongresszus után az egyes határozatok megvalósitásához azonnal hozzá lehessen fogni. A fölkért egyes előadók nem az iróasztal mellett készitik el előadói javaslatukat, hanem az E. K. E. anyagi segitségével szétmennek a Székelyföldön és a helyszinén tanulmányozzák a bajt és határozati javaslatukat igy állapitják meg. Ezeknek végrehajtását aztán az egyes kulturális és közgazdasági egyesületekre bizzák, melyek eljárásuk eredményéről az évenként ismétlődő kongresszusokon számolnának be. Az előadói javaslatok, ha időközben elkészülnek, röpiratok alakjában is megjelennek, hogy mintegy előkészitsék a közvéleményt az egyes kérdésekről és a szakszerü birálatnak is anyagot szolgáltassanak. Elsőnek jelenik meg a napokban Hoffmann Géza bányaigazgató tanulmánya a „Székelyföld bányászatá"-ról, azután következni fog Barabás Endre tanár munkája, mely „A nemzetiségi bankok elterjedése a Székelyföldön és az eddig folyósitott jelzálog kölcsönök összege" czimet viseli. Mika Ottokár „A székely kérdés lokális megoldásának módjairól" fog értekezni stb. Hasonlókép tanulmányozzák a székely kérdés egyes részleteit más felkért neves előadók is. Örvendetes tényként emliti a jelentés, hogy a kongresszusi költségekre az E. K. E. védője, József Ágost kir. herczeg 200 koronát küldött és e nemes példán buzdulva, egyéb adományokból is befolyt 2000 korona.

— **Egész napon át** fütött és igen szépen berendezett fényképészeti müterem áll közönségünk rendelkezésére vasadi Kalicza Gizella fényképésznőnél Székely-Udvarhelyt (Kossuth-utcza, Huszár-féle telek). A nagyközönség minden rétegében teljes megelégedéssel nyilatkoznak a szorgalmas, pontos és valóban müvészi tökélylyel készitett fényképekről, melyek Kalicza Gizella müterméből oly nagy mennyiségben kikerülnek. Minden héten kétszer küldi szét a szebbnél-szebb kivitelü fényképeket. Bármilyen borult időben eszközöl felvételeket, mert az a sikert nála egyáltalán nem koczkáztatja. Minden megrendelést a kitüzött időre pontosan teljesit s már ez is közkedveltségüvé tette mütermét.

— **Törvényhatósági uj bizottsági tagok.** A törvényhatósági bizottság egyes tagjainak megbizatása ez év végével lejár s ezek helyébe a választás folyó hó 4-én történt meg a választásra jogosult kerületekben. Mult számunk zártáig az összes kerületekből még nem érkeztek volt be a választások eredményei s ép azért most közöljük azt az alábbiakban: Megválasztattak Székely-Udvarhely városban: Soó Rezső dr és Lukácsffy István dr ügyvédek; Oláhfaluban: Daniel Károly anyakönyvves, Ferencz László birtokos és Lántzky József bányász; Zetelakán: Sebestyén Mózes birtokos; Fenyéden; Galffy István körjegyző és Fekete Imre lelkész; Farczádon: Szabó István birtokos; Tibódon Szabó Gábor várm. aljegyző és Gáspár János lelkész; Oroszhegyen: Gagyi György és Borbély Ferencz birtokosok; Bikafalván: Kiss Lajos birtokos; Dobóban: Péterfy Lőrincz lelkész; Farkaslakán: Bajna Ferencz lelkész és Kiss Károly birtokos; Korondon: Hadnagy Mihály és Süller István (Szt-Tamás) lelkészek, valamint Máthé Pál birtokos (Bikafalva; Felső-Sófalván: Parajdi Zsigmond birtokos: Alsó-Sófalván: Szász Dénes körjegyző és Káli Károly birtokos; Patakfalván: Menyhárt András esperes; Atyhán: Péter Mihály birtokos; Parajdon: Demeter Lőrincz dr főszolgabiró (Sz.-Udvarhaly); Nagy-Galambfalván: Dollny Róbert szolgabiró (Sz.-Keresztur); Székely-Keresztúron: Jakabházy Gábor k. főjegyző és Vida Sándor dr ügyvédjelölt; Uj-Székelyen: Fazakas Dénes körjegyző; Kis-Solymoson: Kerestély Márton birtokos; Raván: Végh Mihály lelkész és Török Ferencz birtokos; Kobát-Demeterfalván: Gotthárd János várm. pénztáros (Sz.-Udvarhely), Deak Miklós lelkész (Szt-Mihály) és Osváth Áron körjegyző; Tordátfalván: Szász Ferencz tanitó (Alsó-Simenfalva); Kőrispatakon: Török Albert és Deák Gergely birtokosok; Siklódon: Györgyi Ferdinánd birtokos; Etéden: Csia Kálmán lelkész; Derzsben: Bán Mózes birtokos; H.-Szt-Mártonban: id. Gergely Mózes birtokos (Abásfalva); H.-Városfalván: Bencze Dénes szolgabiró (H.-Okländ) és Kiss Jenő körjegyző (H.-Szt-Pál); Homoród-Almáson: Barra Lajos körjegyző; Lövétén-Ráduly Sándor körjegyző; Vargyason: Mathé János körjegyző; M.-Hermányban: Zsigmond Sándor birtokos; Olaszteleken: Gáspár János (Bardocz) és Gáspár Sámuel (Füle) birtokosok; Homoród-Oklándon: Benedek Imre főszolgabiró.

— **Kegyes adományok.** A helybeli szent Ferenczrendiek templomának kijavitására még a következők voltak szivesek adakozni: 200 koronát adott ő Felsége a király; 100 koronát adtak: Varga Sándor, Gál János, a székelyudvarhelyi timár társulat; 60 koronát adott Fábián Sándor; 50 koronát: egri, pozsonyi és veszprémi káptalan; 40 koronát: Vaszary Kolozs herczegprimás, gyulafehérvári káptalan; 30 koronát: Odelgunda főherczegnő; 20 koronát: Meszlényi Gyula szathmári püspök, esztergomi és beszterczebányai káptalan, Gáspár István, székelyudvarhelyi fazakas társulat; 10 koronát: székelyudvarhelyi szücsök társulata, Ferencz Márton, Szász Józsefné, Dürr Regina, ifj. Péter József, Benda Imre nyitrai püspök, nyitrai, csanádi, székesfehérvári, kalocsai, szepeshelyi káptalan, Léner Antal, Albert Ferencz, Bálint Györgyné, Lajos Balázs. (Folytatása köv.)

— **A gazdasági egyesület** f. hó 28-án d. u. 2 órakor tartandó közgyülésére, melynek főtárgya a munkás-segélypénztár ismertetése, s melyre az egyesület külön is meghivta tagjait, az összes jegyző, lelkész, tanitó és községi elöljáró urakat, általában mindazokat, a kik a szocziális bajok orvoslását elsőrendü társadalmi kérdéseknek tekintik, az egyesület elnöksége ez uton is meghivja vármegyénk összes értelmiségét, gazdálkodó közönségét.

— **A parajdi körjegyzői állásra** szóló Pályázati hirdetésben a határidő nem deczember 30-ika, mint **mult számunkban közöltük, hanem november 30-ika.**

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betüvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

Jó és olcsó asztali és csemegeborok Székely-Udvarhelyt Fernengel Gyulánál kaphatók.

Olcsó butor. Hat szék és egy divány eladó. Értekezhetni Köteles Gyula kocsigyártónál, Kossuth-utcza.

Valódi bort venni akarók kérjenek árjegyzéket Székely Borkereskedéstől Székely-Keresztur.

Ének- és zongora órákat ad leányoknak egy ének-tanitónő. Czim a kiadóhivatalban.

Legszebb müvészies képes levelező-lapok a „Székely-Udvarhely" kiadóhivatalában kaphatók.

Kitünő minőségü friss tea-sütemény kapható naponta Ernst György czukrászatában Székely-Udvarhelyt.

Kertészet.

A gyümölcsszüret utáni teendőink. Befejeztük immár a gyümölcsszüretet is. Elég kedvezően alakult az időjárás s egyrészt ezen körülmény, de másrészt ama tény is közrejátszott a termés kedvező eredményénél, hogy ma már mégis több gondot forditanak a gyümölcsösök jó karban tartására. Eddigele, ha megtörtént a gyümölcsszedés, a legközelebbi évadig mit sem tettek a gyümölcsösben; ma mindenki tudja, legalább tudnia kellene, hogy a szüret után jön egy fontos munka: a trágyázás. Elmaradhatatlan ez, mert a terméssel jelentékeny ásványi tápanyagot veszünk el a földből s e veszteség még nagyobbodik akkor, ha a gyümölcsfák alól a lehullott leveleket s galyakat is eltávolitjuk. Iparkodni kell tehát a talajból kivett tápanyagokat megfelelő trágyaszerekkel visszaadni. Ezek között is elsősorban a káli, foszforsav és mész pótlandó. A káli a fatestet mintegy konzerválja s ellentállóbbá teszi az időjárás viszontagságaival szemben; a foszforsav a virágrügyek képződését s a gyümölcs és magvak fejlődését segiti elő, a mész pedig a maghéj képződésénél játszik szerepet. Nézzük már most, minő trágyaszerekkel adhatjuk meg e fontos anyagokat a gyümölcsfának. Az istállótrágya javitja a talaj chémiai és fizikai tulajdonságait, de a káli és foszforsav szükségletét nem fedezi teljesen; a komposztban már sokkal több foszforsav van, s megvannak benne ezenkivül az istállótrágya előnyös tulajdonságai is, a mennyiben a talaj szerkezetére kedvezően hat. Az árnyékszéktrágya főleg a bogyósgyümölcsüek alá ajánlható, különösen akkor, ha benne az illó ammoniák, tőzeg elhintése által meg is köttetett. A trágyalé egyike a leghasználhatóbb gyümölcsfatrágyáknak, a mennyiben a talajban igen könnyen megoszlik s a mélyen fekvő gyökerekhez is eljut. Ugyszólván nélkülözhetetlenek a müträgyák, a melyekkel könnyen oldódó és könnyen felvehető alakban adjuk meg a tápanyagokat. A trágyázás idejéül legalkalmasabb a novembertől—februárig tartó időköz, tehát az az idő, a mig a tenyészet szünetel. A trágyázás módját illetőleg pedig megjegyzendő, hogy akként kell azt a földbe juttatni, hogy a fiatal hajszálgyökerek könnyen hozzá férhessenek.

Sport.

A tél legkedvesebb és testedzőbb sportja mindenesetre a korcsolyázás. A sima jeg tükrén nyilsebességgel tovahaladni, igazán élvezetet nyujt s hasznos időtöltés ez testi megerősödésünkre nézve is. Ezt a kedves mulatságot aki nem gyakorolta eddig, az is könnyen elsajátithatja három órai idő alatt. Szigeti Benedek Gyula okl. tornatanár nemcsak a kardot forgatja müvésziesen, de a korcsolyázásban is valódi mester. Épen ezért ajánljuk, hogy mig a mester városunkban időzik, a korcsolyázás müvészetét gyakorlatilag tőle elsajátitani ki-ki igyekezzék. A mester bármikor rendelkezésére áll a nagy közönségnek.

Közgazdaság.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesülettől. Azon gazdálkodó urakat, akik kedvezményes gyümölcsfacsemetékért folyamodtak a gazdasági egyesület utján, értesitem, hogy a m. k. földm. miniszter ur ő nagyméltósága a kért csemetéket a diófák kivételével 20 filléres kedvezményes árban a tordai állami faiskolánál utalványozta. A szállitás csak a tavasszal történik; az árak márczius 1-ig a gazdasági egyesületnél befizetendők. A csomagolás és szállitás költségei vevőket egyetemlegesen terhelik. Az ültetési gödrök még ez év őszén 120 cm. széles és 70 cm. mélységre kiásandók olyformán, hogy a gödör felső részéből kihányt föld annak jobb, az aljából kiásott bal oldalára helyeztessék. Ültetéskor a felső jobb föld jő a gödör aljára és az alsó a gödör felső részébe. Hatky Miklós, gazd. egyl. titkár.

Takarmányok szállitási kedvezménye. Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter kollégájának, a földmivelésügyi miniszternek iniczíativájára, az államvasutakon, tekintettel az egyes vidékeken mutatkozó takarmányszükségre, a takarmányanyagoknak szállitási kedvezményt biztositott. Ez a kedvezmény kiterjed korpa, olajpogácsa, malomkonkoly, árpa, tengeri és darára. A dijtétel kedvezményét igénybe venni kivánó gazdák a gazdasági egyletnél igazolványt kapnak, melyet a fuvarlevélhez csatolni kötelesek.

A takarmány befolyása a csont és zsirképződésre. Az állatok takarmányozásánál gyakorlati szempontból rendkivül fontos az a kérdés, vajjon képesek vagyunk-e megváltoztatni valamely takarmány által egy állatnak fizikai állapotát, vagyis képesek vagyunk-e például fokozni a csont vagy zsirképződést egy oly állatnál, a melynek a természettől fogva testarányához képest kis csontozatra, illetve kevés hizékonyságra van hajlama? E kérdés ujabban számos gazdaságban képezte vizsgálódás tárgyát s általánosságban azon meggyőződésre vezetett, hogy a takarmányozási rendszer, jobban mondva a takarmány minősége határozottan befolyást gyakorolhat az állat testi alakjának átváltoztatására ugy a csont, mint az izomzat és zsiradékképzés tekintetében. Igy a csont képződése, mely legnagyobb részben foszforsavas mészből áll, elősegittetik az által, ha az állatnak takarmányához foszforsavas meszet adunk. — Fiatal csikóknál gyakran használják ezt és tanácsos is az abrakhoz keverni a csontozat fejlesztése végett, sőt e tekintetben egy igen különös kisérletet is tettek: ugyanis, kutyatejjel tápláltak néhány csontlágyulásban (rachitis) szenvedő gyermeket, mert tudvalevő, hogy a kutyák sok csontot esznek s e táplálkozás folytán a beteg gyermekek meggyógyultak, erős csontozatot kaptak, viszont megforditva kis kutyakölyköket női tejjel tápláltak s a kis kutyák megkapták a rachitist. A [illegible] állana módjában a foszforsavas meszet, mint ilyent megvásárolni, nagyon helyesen cselekszik, ha helyette sok foszforsavas meszet tartalmazó tápanyagokat mint pl. szemes takarmányokat s főként hüvelyeseket használ, a melyek a csontozat fejlődésére igen jótékonyan hatnak. A zsirképződésre nézve hasonlóan megállapitották, hogy bizonyos anyagok nagyban elősegitik azt, igy pl. a lisztes táplálékok, az olajnemüek stb. Szükséges azonban, hogy már maga az állat is hajlammal birjon a hizásra, mert ellenesetben saját zsirját használja a munka által.

A gazdaközönség figyelmébe.

Heremagot minőség szerint, a legmagasabb árban bármily nagy mennyiséget veszek.

Burgonya télire eltartható, legjutányosabb árban kereskedésemben minden időben kapható.

Gál János.

BETEGH PÁL,

felelős szerkesztő és kiadótulajdonos.

Hivatalos rész.

Kimutatás az erdőbirtokosok által az 1901. év őszén eladásra bejelentett famagvakról.

(Folytatás és vége.)

II. Jegenye-fenyő.

1. M. kir. kincstár nagybányai m. kir. főerdőhivatala Nagybánya 3000 kg. egységár 1 K. Megrendelhető a horgospataki erdőgondnokságnál v. á. Salgó. 2. M. kir. kincstár (évizi m. kir. erdőgondnokság) Éviz, u. p. Svedlér 200 Hl egységár 3 K 10 fil. Tobozokban gyüjtött állapotban. 3. M. kir. kincstár (szomolnoki erdőgondnokság) Szomolnok 200 Hl egységár 3 K 10 fil. Tobozban gyüjtött állapotban. 4. Szepes-Béla r. t. város Szepes-Béla 150 Hl egységár — 30 fil. Tobozban gyüjtetlen állapotban. 5. Gölniczbánya r. t. város Gölniczbánya 5000 Hl egységár 1 K. Tobozban gyüjtetlen állapotban.

III. Erdei fenyő.

1. Gr. Wenkheim István nagylévárdi erdőhivatala Nagy-Lévárd 200 kg. egységár 6 K. Loco Nagy-Lévárd. 2. Gr. Zay Miklós erdőhivatala Zay-Ugrócz 100 kg. egységár 6 K 20 fil. Szállitható 1902. jan. és februárban. 3. M. kir. kincstár (szomolnoki m. kir. erdőgondnokság) Szomolnok 70 Hl egységár 4 K 20 fil. Tobozokban gyüjtött állapotban. 4. Volt urbéresek Videmik, u. p. Káposztafalu 200 Hl egységár 1 K. Tobozokban gyüjtetlen állapotban.

IV. Fekete fenyő.

1. Gróf Apponyi Géza Hőgyész 2-3 q. egységár — —. Megrendelhető uradalmi erdészeti hivatalnál Hőgyészen.

V. Vörös fenyő.

1. Volt urbéresek Vihartócz 100 Hl egységár — 50 fil. Tobozokban gyüjtetlen állapotban.

15024—901. alisp sz. Valamennyi község elöljáróságának. Fennti kimutatást közhirrététel végett kiadom. Székely-Udvarhelyen, 1901. évi október hó 29-én. Dr Damokos, alispán.

Szám 803-901. főispáni. **Pályázati hirdetmény.** Udvarhelyvármegye törvényhatóságánál lemondás folytán megüresedet és évi 1600 korona fizetéssel, 400 korona lakpénzzel javadalmazott és kinevezés utján betöltendő alszámvevői állásra pályázatot hirdetek. Az 1883. I. t.-cz. 17. §-ban előirt minősités igazolandó. Pályázati határidő 1901. évi november hó 30. bezárólag. A pályázati kérvények a kitüzött határidőn belül és a megjelölt minősitést igazoló okmányokkal felszerelve hozzám annál inkább benyujtandók, mivel az elkésetten vagy hiányosan felszerelve beérkező kérvények figyelembe nem vétetnek. Udvarhelyvármegye főispánjától. Székely-Udvarhelyt, 1901. évi november hó 1-én. Hollaky Arthur, főispán.

Ismeretlen helyre távozott nő. Udvarhelyvármegye alispánjától. Sz. 15408—901. alisp. Valamennyi község elöljáróságának. Körözés végett értesitem, hogy sz.-oláhfalui Péter Teréz mult hó 22-én egy gyermeket hátrahagyva hazulról ismeretlen helyre távozott. A nő személyleirása a következő: 26 éves róm. kath., termete közép, szeme kék, arcza kerek, haja gesztenyeszin, orra, szája rendes, irni olvasni tud, ismertető jele: bal hüvelykujján vágás jegy. Sz.-Udvarhelyen, 1901. évi november hó 9-én. Dr Damokos, alispán.

Járványok. Udvarhelyvármegye alispánjától. 15615., 15628., 15668., 15626., 15679., 15731., 15702., 15730—901. alisp. sz. Székely-Udvarhely város polgármesterének és valamennyi község elöljáróságának. Közhirré tétel végett értesitem, hogy Homoród-Almás és Pálfalva községek sertésállományában a sertésvész szórványosan fellépett és a legelőzárlat elrendeltetett. Ellenben a Homoród-Abásfalva és Zetelaka községek sertésállományában járványosan, illetve szórványosan uralgott sertésvész; a Székely-Udvarhely város és Lengyelfalva bivalállományában szórványosan, illetve járványosan uralgott bivalvész; a Bethlenfalva község sertésállományában szórványosan uralgott sertésorbáncz és a Lengyelfalva község lóállományában szórványosan uralgott rühkór megszünvén, a vonatkozó zárlatok feloldattak. Székely-Udvarhelyt, 1901. nov. 5. Dr. Damokos, alispán.

Körözések. Udvarhelyvármegye alispánjától. 15252., 15253., 15308—901. alisp. sz. Valamennyi község elöljáróságának. Körözés végett értesitem, hogy Magyar-Felek község határából 1 drb 8 éves bivaltehén és Székely-Kereszturon f. hó 9-én 1 fekete fehérmellü, nőstény kopó elveszett. Daróczi Preidt Mihálynak egy 2 éves jegytelen, barna kanczája pedig mult hó 24-én a legelőről eltévedt s nyoma veszett. Székely-Udvarhelyt, 1901. november 5-én. Dr Damokos Andor, alispán.

Árverési hirdetmény.

A h.-karácsonyfalvi közbirtokosság erdejében a »B« üzemosztály 10 osztagában kijelölt 900 (kilencszáz) drb tölgyfa, mely szakértőileg 416 m^3 mü- és 178 m^3 tüzifára becsültetett; továbbá az ugyanodavaló unit. egyház erdejének 1 osztagában kijelölt 535 (ötszázharminczöt) drb tölgyfa, mely szakértőileg 168 m^3 mü- és 72 m^3 tuzifára becsültetett, **folyó év deczember 2-án d. e. 10 órán** kezdve a községházában irásbeli zárt

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

ajánlattal egybekötött nyilvános szóbeli árverezéseken elfognak adatni.

Kikiáltási ár 3894 (háromezernyolczszázkilenczvennégy) korona, illetve 1391 (ezerháromszázkilenczvenegy) korona.

Versenyző köteles az árverezés megkezdése előtt a kikiáltási ár 10 (tiz) százalékát bánatpénz gyanánt az árverező biztos kezéhez letenni. Irásbeli zárt ajánlatokhoz ugyancsak fenti összegü bánatpénz csatolandó. Utóajánlat tekintetbe nem vétetik.

Az árverezési feltételek és a részletes becslések adatai a vargyasi m. kir. járási erdőgondnokságnál (u. p. Olasztelek) és az erdőbirtokosok községházánál (u. p. H.-Okland) a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Vargyas (Udvarhelyvármegye) 1901. év október hó 21-én.

GYÖRKE KÁROLY,
m. kir. főerdész.

Sz. 10840—1901. szb.

Árlejtési hirdetmény.

Az ujlok-magyar-zsákodi viczinális közut 6—7 km. szakaszán felállitandó karfák és kerékvetők elkészitését árlejtés utján vállalatba fogom adni.

Az árlejtés határidejéül **folyó évi november hó 23-ik napjának d. e. 9 óráját** alólirt főszolgabirói hivatal helyiségébe kitüzöm.

Felhivom mindazokat, kik versenyezni óhajtnak, hogy zárt ajánlataikat 5 százalék bánatpénzzel ellátva a fenntirt határidőig hozzám adják be. A később érkező ajánlatokat figyelembe nem veszem.

Székely-Keresztur, 1901. nov. 4-én.

GÁLFFY KÁLMÁN,
főszolgabiró.

Könyv- és papirkereskedés áthelyezése.

Tisztelettel jelentem a nagyérdemü közönség- és vevőimnek, hogy üzletemet a Koncz-féle gyógytár mellől a Szent-Ferencz szerzet-templom homlokzatával szemben fekvő házam bolthelyiségébe költöztettem át.

Gyertyánffy Gábor.

PAPP ISTVÁN SZABÓ-ÜZLETE

SZÉKELY-UDVARHELYT. (Alsó-piacztéren.)

Ajánlja a legujabb követelmények szerint berendezett

szabó- és szabászati üzletét.

Mindennemü uri öltönyök mérték szerint, izléssel, divat szerint legpontosabban készittetnek.

Legmodernebb minták.

Van szerencsém a t. közönség tudomására hozni, hogy a már ismert, kitünő élvezeti szénsavas

BORHEGYI

név alatt általam forgalomba hozott

Bibarczfalvi viznek

kizárólagos elárusitását átvettem s igy azon kellemes helyzetben vagyok, hogy akik állandóan élvezik s legkevesebb

50 üveget

vesznek egyszerre 7 fillérért, kevesebb vételnél 8 fillérért szolgálhatom ki, daczára annak, hogy most a dugaszolás és az üvegek tisztán tartása s ugy a csinos kiállitás nagyobb költséget von maga után; vendéglősök részére 1 fil. áremeléssel

czin-kupakkal

ellátva is szolgálhatok, mivel ezen viz a borszékit teljesen helyettesiti, tartalmánál fogva sokkal könnyebb s borral is igen kellemes üditő italul szolgál, azért a vendéglős urak részére is a legjobban ajánlhatom

Egyidejüleg bátor vagyok a t. közönség b. figyelmét 18 év óta fennálló, jól berendezett **füszer, festék-, liszt-, lámpa- és vegyesáru-kereskedesemre** felhivni, hol minden e szakmába vágó árukban legszebb választék: pontos kiszolgálás mellett legmeszebb menő szolid árak szolgálnak alapul.

A t. közönség nagy b. figyelmét a fentiekre ismételten kérve, vagyok teljes tisztelettel

Gergely János.

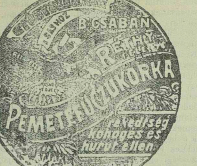

Csak RÉTHY-félét fogadjunk el!

A valódi RÉTYH-féle pemetefü-czukorka csak a készitőnél vagy az alábbi gyógyszertárakban kapható:

Székely-Udvarhelyen **Koncz Ármin** és **Solymossy János**, Homoród-Oklándon Zappé Béla, Parajdon Wéber András, Székely-Kereszturon Baumgärtner Károly és Jäger Ferencz József gyógyszertárában

Czegléden
Unghváry László

300 holdas szőlőtelepe és gyümölcsfaiskolájának, valamint borüzletének részletes árjegyzéke megjelent s kivánatra ingyen és bérmentve küldetik.

Vidéki eladók kerestetnek.

Sz. ad 7914—1901. fszb.

Árverési hirdetmény.

Melylyel köztudatra hozom, hogy Darócz község tulajdonát képező kétkövü lisztelő-malom az 1902. évi január 1-től kezdő három egymásután következő évre **ez évi november hó 23-án d. e. 8 órakor** Darócz községházánál a legtöbbet igérőnek nyilt árverésen bérbe fog adatni.

Kikiáltási összeg 1500 korona — bánatpénzül ennek 10 százaléka teendő.

Utóajánlat nem fogadtatik el.

Részletes feltételek a községi irodában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

H-Okland, 1901. okt. hó 30-án.

Benedek Imre,
főszolgabiró.

Halestély! UJ Halestély!

VENDÉGLŐ és KÁVÉHAZ

Van szerencsém a nagyérdemü közönség szives tudomására hozni, hogy a **KORONKAY-féle vendéglőt átvettem s azt f. évi október hó 19-én** (szombaton) este

halestélylyel kapcsolatosan

ÜNNEPÉLYESEN MEGNYITOTTAM.

Eddig szerzett jó hirnevem kezeskedik, hogy nagyérdemü vendégeimet mindenkor kifogástalan ételekkel és italokkal fogom ezután is készséggel kiszolgálni.

Közkedvelt halestélyeimet jövőre is megtartom. Havi előfizetésre ugy helyiségemben, mint házhoz szállitva: a legizletesebb ebeddel és vacsorával szolgálok.

Szives támogatást kérve, vagyok kész szolgálattal:

SÁNDOR ISTVÁN, vendéglős.

1958—901. szb.

Udvarhelyvármegye sz.-udvarhelyi járás főszolgabirája.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhely vármegye, udvarhelyi járásban lemondás folytán üresedésbe jött parajdi körjegyzői állásra ezennel pályázatot hirdetek. Ezen körhöz Parajd székhelyen kivül Felső-Sófalva község tartozik.

A körjegyző javadalmazása évi 800 korona fizetés, természetbeni lakás, 80 korona irodai, 150 korona utazási és 50 korona szolgatartási átalány s a magánmunkálatokért szabályrendeletileg megállapitott dijak.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. t.-cz. 6. §-a és az 1900. évi XX. t.-cz. 3-ik §-a szerint felszerelt pályázati kéréseiket **folyó évi november hó 30-ig** annál is inkább adják be, mivel ellen esetben a később beérkezett folyamodványokat tekintetbe venni nem fogom.

A választás napja a pályázati határidő után fog kitüzetni.

Sz.-Udvarhely, 1901. november 6-án.

Dr Demeter Lőrincz, főszolgabiró.

Vállakozó kerestetik

a homoródi borviznek

Székely-Udvarhely városában, **már meglévő előfizetőknek**, naponként a házukhoz **szállitására.**

Szekér és korsók átadatnak szállitásra.

A **beszállitás** és elosztás esetleg **fixfizetésért is** kiadatik. Több felnőtt családtaggal biró lovasgazdának nagyon előnyös vállalat. Bővebb felvilágositást nyujt

Nagysolymosi Koncz Ármin
gyógyszerész, Székely-Udvarhelyt.

Csak kellő biztositékkal birók ajánlkozzanak.

BARTHA ANDRÁS

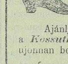

czipészmester
SZÉKELY-UDVARHELYT
Kossuth-u. 21.
(Zálogház mellett.)

Ajánlja a n. é. közönség szives figyelmébe a *Kossuth-u. 21. sz.* (Zálogház mellett) egész ujonnan berendezett férfi- és női

KÉSZCZIPŐRAKTÁRAT

és üzlethelyiségét.

A legfinomabb anyagból a legkényesebb izlésnek is megfelelően készit kellő gyorsasággal, tartóssággal, pontossággal, *jutányos árak mellett* férfi-, női- és gyermekczipőket. Sokoldalu tapasztalataira támaszkodva, a n. é. közönség bizalmát és megrendeléseit kéri.

Az 1895. évi cariói s az 1896 évi londoni egészségügyi kiállitásokon diszoklevéllel és aranyéremmel kitüntetve.

Orvosi tekintélyek által kipróbált s nagyobb kórodákban kitünő sikerrel használt külszer a biztos és kiváló gyors hatásu

REUMA-SZESZ

köszvény, csuz, reuma, ischias stb. ellen.

Hatása meglepő, amennyiben gyakran még a legidültebb köszvény és csúzfájdalmakat is már néhányszori bedörzsölésnél teljesen megszüntette.

Egy üveg ára használati utasitással 1 korona, erősebb 2 korona 40 fillér.

Szegfü créme szegfü, májfolt, mitesser s az arcz- és kézbőr mindennemü tisztátlanságai ellen. Főuri körökben is előszeretettel használva. Ára 1 korona.

Szegfü pouder a tein-nek üdeséget s finomságot kölcsönöz. — Fehér, rózsaszin s créme szinben. Egy doboz 1 korona.

Szegfü fogpor a fogak s foghus épségben tartására. A száját dezinficziálja, a fogaknak vakitó fényt kölcsönöz. Egy doboz 80 fillér, fogkefe 1 korona.

Szegfü szappan a legfinomabb toilett szappan, kiváló kellemes illattal. Egy darab 80 fillér.

Haj-elixir a haj hullás, kopaszodás, fejkorpa s hajkikopás biztos meggátlására szolgál. Egy üveg 3 korona

Tokaji china-vasbor legkitünőbb minőségü saját termésü hegyaljai borból készitve. Kitünő és biztos hatásu szer vérszegénység, sápkór s idegesség ellen. Gyermekek kellemes izénél fogva igen szivesen veszik be. Fél literes üveg 5 korona, 1 liter 9. korona

Tourista olaj az egyedüli biztos szer tyukszem, szemölcs és bőrvastagodás gyökeres kigyógyitására. — Egy üveg ára 70 fillér.

Gyomorbor legkitünőbb minőségü tokaji asszu ürmösből készitve. Biztos hatásu a már legrégibb gyomorbajok gyógyitására. Étvágytalanság, székrekedtség, görcsök s gyomorsütés egyedüli biztos óvszere. Egy üveg ára 3 korona.

Kapható csaknem az egész gyógyszertárakban.

Postán utánvéttel, vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készitő:

WIDDER GYULA
gyógyszerész, Sátoraljaujhely.

Főraktárak Budapesten. Török József gyógyszertárában, Király-u. 12. és az Egger-féle „Nádor gyógyszertár"-ban Váczi-körut 17. Helybeli raktár: **Solymossy János** gyógyszertárában (Kossuth-utcza) és **Lengyel Samu** gyógyszerésznél Székely-Keresztur.

Kiadó lakások.

A főpiaczléren, **egy nagyobb utczai 3, 4, vagy 5 szobás, egy kisebb 2—3 szobás, konyhás, emeletes; egy ketszobás földszinti lakás**, mindenik mellékhelyiségekkel azonnal kiado és átvehető.

Értekezhetni **Koncz Ármin** tulajdonos gyógyszerésznél.

Épület- és butorasztalos

Van szerencsém értesiteni a nagyérdemü közönséget, hogy mindennemü az asztalos iparba vágó munkálatokat elvállalok, igy jutányos áron és szolid kivitelben készitek szoba- és konyhaberendezéseket, gazdasági felszereléseket, épületek padolását, ajtók és ablakokkal való felszerelését, különösen ajánlom remek müvü iróasztalaimat, könyv- és irományállványaimat.

Községi jegyzői és birói irodák teljes berendezését.

Jutányos árak, izléses munka!

Székely-Udvarhelyt, Szombatfalvi-utcza. (Saját házamban.)

BIRÓ FERENCZ.

Épitéseket, épitkezéseket és *tervezéseket*, valamint költségelőirányzatokat teljesen szakszerüen és a kor igényeinek megfelelően a legkényesebb izlésnek is megfelelően köz- és magánépületeket teljes berendezéssel elvállal

Vladár Ferencz

épitő vállalkozó
Székely-Udvarhelyt, Szombatfalvi-utcza, saját házában.

Jutányos árak.

Templom javitásokat, oltártervezeteket s minden e szakmába vágó dolgokat pontosan elkészit.

Vidéki megbizások is a leggyorsabban teljesittetnek.

Egyszerü levélbeni megkeresésekre azonnali kimeritő tájékozás adatik.

Szolid és felelősség melletti munka.

BERKECZY LAJOS

ÉPÜLET- ÉS DISZMÜBÁDOCOS

ajánlja minden e szakmába vágó munkálatait, u. m.: toronyfedés, házfedés, ócska fedelek javitását utólagos fizetéssel is. Készletben minden bádogos munkák, fürdő kádak, bázi czikkek, konyhaeszközök és kertészeti czikkek. — Videki megrendelések pontosan teljesittetnek.

Az üzlet 15 évi fennállása a megrendelések és kiszolgálások kifogástalanságáról és szolidságáról tanuskodik. Minél számosabb megbizást kér

tisztelettel:
BERKECZY LAJOS bádogos mester,
Székely-Udvarhelyt.

B U T O R

Grünwald Albert butorkereskedő **Brassó,** Kapu-u. 47—49. Legnagyobb **butorraktár** a **Reinhart Fülöp** aradi butorgyáros hirneves készitményei **gyári árakon.**

30 hálószoba 30 ebédlő 50 szalon és több uriszoba barock, renaissance, secessió és ónémet stilben állandóan raktáron vannak.

Nagy választék szalon- és futó szőnyegekben. Párisi, berlini, brüsseli stb. selyem, peluche szövetekben.

Kezeskedik kitünő minőségért, rendkivüli **olcsó árak mellett.** Vidéki megrendelések a legpontosabban eszközöltetnek.

Nyomatott a kiadó- és laptulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székely-Udvarhelyt, 1901

Iskola Alapitvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.